

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในขณะที่ทุกวันนี้ สื่อมวลชนได้มีบทบาทมากขึ้นตามกระแสโลกยุคสังคมข่าวสาร (Information Society) ข่าวสารกลายเป็นพลังอำนาจสำคัญที่มีอิทธิพลในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ความต้องการข่าวสารจึงเพิ่มมากขึ้นตามการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและของโลก จนมี คำกล่าวที่ว่า “ผู้ใดมีข่าวสาร ผู้นั้นมีอำนาจ” โดยมีเทคโนโลยีทางการสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ที่ รวดเร็ว เช่น ดาวเทียมสื่อสาร และใยแก้วนำแสง เป็นจักรกลสำคัญที่ช่วยผนึกโยงโยส่วนต่างๆของโลกเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ไหลอยู่ในสังคมเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น การสื่อสารเรื่องข่าวจึงมีความสำคัญในตัวของมันเอง (สุนันทา เคาไวกุล 2539 : 3)

ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีการแพร่กระจายและไหลเวียนของข่าวสารอย่างมากมายในสังคม อันมีผลต่อการแข่งขันในการให้บริการด้านข่าวสารแก่ผู้รับเป็นอย่างสูง ซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมได้อย่างมาก เพราะโทรทัศน์สามารถสื่อความได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ทำให้สร้างความเข้าใจ และความรู้สึกใกล้ชิดกับเหตุการณ์ได้มากกว่าสื่ออื่น

เมื่อกล่าวถึง “ข่าวโทรทัศน์” ในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ทุกช่องหันมาแข่งขันกันปรับปรุงข่าว รวมทั้งมีการว่าจ้างบริษัทเอกชนมาร่วมผลิตข่าวร่วมกับฝ่ายข่าวของทางสถานี มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเสนอข่าวเป็นแบบรายการนิตยสารข่าว

นับตั้งแต่มีการปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอรายการข่าวให้มีความน่าสนใจและน่าติดตามมากยิ่งขึ้นในปี พ.ศ.2529 โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล และทีมงานข่าวทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อสมท. เป็นต้นมา นับได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ไม่ว่าจะเป็นช่อง 3,5,7,9 และช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ ต่างหันมาทุ่มเทและให้ความสนใจต่อการผลิตรายการข่าวกันอย่างจริงจัง

ในขณะที่สื่อมวลชนต่างแข่งขันเพื่อการรายงานข่าว ผู้ที่อยู่เบื้องหลังของความ สำเร็จคือผู้สื่อข่าวเป็นกำลังหลัก

นับตั้งแต่สมัยที่นายเอ็ดมันด์ เบอส์ ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีประเทศ อังกฤษ ในศตวรรษที่ 18 ได้ยกย่องนักข่าวเป็น “ฐานันดรที่ 4” เป็นต้นมา อาชีพนักข่าว (ผู้สื่อข่าว) จึงเป็นที่สนใจสำหรับบุคคลต่างๆเป็นอันมาก เพราะสมญานามที่ได้รับ ย่อมหมายถึงการมีโอกาส ได้พบบุคคลสำคัญระดับผู้นำประเทศ การเข้าออกสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นสถานที่ “ต้องห้าม” สำหรับ บุคคลภายนอก และได้อยู่ในเหตุการณ์สำคัญๆ ที่คนอื่นๆ ไม่มีโอกาสเช่นนั้น (จ้าน วุชฌิกรรมาภิชา , 2536 : 109)

ผู้สื่อข่าว (Reporter) มีความสำคัญและบทบาทในการรายงานข่าวของสื่อมวลชน ในแต่ละวันผู้สื่อข่าวถูกกำหนดให้รับผิดชอบงานข่าวแต่ละประเภท ทำการสื่อข่าว โดยวิธีรวบรวม ข้อมูล จากการบันทึกเหตุการณ์หรือสถานการณ์ การสัมภาษณ์ข้อมูลของแหล่งข่าว ข้อมูลเอกสาร และมีการนำไปรายงานแพร่หลาย (พิศิษฐ์ ชวลาวัช , 2539 : 2542)

ซึ่งการแข่งขันในการรายงานข่าวของสื่อมวลชน นับวันจะใช้วิธีสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็น การใช้เครื่องมือสื่อสาร และการพัฒนาบุคลากร มีการสร้างระบบการจัดการและการบริหาร เน้นที่การให้ได้มาซึ่งคุณภาพของข่าว และความเร็วก่อนใครอื่น ผู้สื่อข่าวจึงเป็นฟันเฟืองสำคัญ อย่างยิ่งถึงบทบาทหน้าที่ในการสื่อข่าว ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าว

หน้าที่ของนักข่าวเปรียบได้กับ Gatekeeper ในกระบวนการสื่อสารสู่มวลชน หรือ อีกนัยหนึ่ง เป็นผู้ใช้วิจารณญาณในการคัดเลือกข่าวสาร ทศนะวิจารณ์ต่อปัญหาต่างๆ เพื่อนำเสนอ ต่อสาธารณะ (นันทวัน สุชาติ, 2520 อ้างถึงใน คันสนี ชุมนุมนมณี , 2533 : 2)

ผู้สื่อข่าวถือเป็นขุนพลด่านแรกที่ต้องทะลวงข้าศึกเอาชนะมาได้ ดังนั้น ผู้สื่อข่าว จึงต้อง “มือถึง” และเป็น “มืออาชีพ” จะทำเป็นของเล่นๆที่ทำกันแบบฉาบฉวยไม่ได้ (บุญเลิศ ช่างใหญ่, 2536 : 130)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข่าวโทรทัศน์เป็นสิ่งที่กระทบคนดูสูง ฉะนั้นสิ่งที่ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์จะต้องรับผิดชอบ คือ

1. ข่าวจะต้องเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์จะใส่ความคิดเห็นลงไปไม่ได้
2. มีการอ้างอิง สำหรับข่าวโทรทัศน์จะอ้างอิงโดยใช้คำพูด (Quotation) ของแหล่งข่าวเท่านั้น จะไม่พูดว่าแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ หรือแหล่งข่าวไม่เปิดเผย บอกว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เหมือนข่าวหนังสือพิมพ์
3. ดูว่าข่าวนั้นมีประโยชน์ต่อคนดูหรือไม่ (พิศิษฐ์ ชวลาธวัช , 2539 : 5)

ทั้งนี้ การเป็นผู้สื่อข่าวในแต่ละสายข่าว ยังจะต้องมีความรู้ความสามารถในการรวบรวมและรายงานข่าวที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจไม่ใช่จะทำหน้าที่เพียงรายงานข่าวที่ให้ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจและการเงินเท่านั้น ยังจะต้องมีความรู้ความสามารถและเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจดีพอ กระทั่งสามารถอธิบายให้ผู้ชมเข้าใจ โดยใช้ภาษาที่ง่าย

ดังนั้น ภารกิจของผู้สื่อข่าวจึงต้องเข้าใจทุกเรื่องที่เกิดขึ้น และสามารถเรียบเรียงข้อความเชื่อมโยงเรื่องราว อธิบายเรื่องราวต่างๆ ในเนื้อหาของข่าวได้ครบถ้วน ความน่าภูมิใจของผู้สื่อข่าวอยู่ตรงที่ไม่มีอาชีพใดในโลกนี้อีกแล้ว ที่เรียกร้องหรือคาดหวังให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งไปกว่าอาชีพผู้สื่อข่าว คุณลักษณะพิเศษข้อนี้เองที่ทำให้งานข่าวค่อนข้างจะทำนายผู้รอบรู้ สำหรับการรู้ลึกเฉพาะด้านอาจจะเหมาะกับงานข่าวเฉพาะบางเรื่อง เช่นผู้จับนิตินศาสตร์ จะรู้เรื่องกฎหมายได้ดีถ้าไปทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวศาล แต่อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะไม่อาจเขียนข่าว หรือรายงานข่าวศาลให้เข้าใจได้ เว้นแต่จะฝึกฝนให้เป็นนักวารคดีมาก่อน (พิศิษฐ์ ชวลาธวัช , 2539 : 48)

สุทธิชัย หยุ่น แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของนักข่าวปัจจุบัน ซึ่งมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้บริหารในคณะรัฐบาล และในวงสังคมทั่วไปว่า “เราคงต้องยอมรับกันว่า นักข่าวและคนทำหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพจริงๆ ก็คือ คนรุ่นกลาง คือหมายถึงคนที่ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปีว่า เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพดีที่สุด ดีกว่านักข่าวสมัยก่อนหน้านี้ และดีกว่านักข่าวรุ่นใหม่ในปัจจุบัน เพราะคนส่วนนี้มักจะเป็นคนที่มีความรู้กว้างไกล สามารถทำข่าวได้อย่างมีความเข้าใจในประเด็นที่ลึกซึ้งได้ แต่ไม่ได้หมายความว่านักข่าวรุ่นใหม่จะไร้คุณภาพ ผมว่าเป็น

เพราะสภาพการแข่งขัน เงื่อนไขของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องการได้ความเร็วที่สุด ทำให้คุณภาพไม่เพียงพอ ความต้องการของสังคมเร็วเกินกว่าการตอบสนองแบบเก่าได้”

เขาเห็นด้วยว่า วิวัฒนาการการสร้างนักข่าวนั้นขาดช่วง ดังนั้นต่อไปนี้นักข่าวที่มีประสบการณ์และมีอาวุโสกว่า ควรจะเอาจริงเอาจังกับการสร้างนักข่าวรุ่นใหม่ให้มีคุณภาพ ปลูกฝังความเข้าใจการหาข่าวที่มีเนื้อหา แทนที่จะหาข่าวเพื่อความเร็วย่างเดียว ทำให้ประเด็นเบลอ แต่ไม่ใช่ว่านักข่าวใหม่จะไม่เก่งหรือไม่เข้าใจประเด็น การที่เขาต้องทำข่าวแข่งกับเวลา ถ้าเข้าใจประเด็นช้าแล้วคงไม่สามารถผ่านการทดลองงานเป็นนักข่าวได้ ยิ่งเมื่อข่าวสมัยนี้ต้องทำเร็ว นักข่าวยิ่งต้องเข้าใจอะไรเร็ว ไม่อย่างนั้นไม่ทันคนอื่น” (วันนักข่าว, 2536 : 163-164)

นอกจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ที่ผู้สื่อข่าว โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวโทรทัศน์จะต้องมีแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความสำนึกในวิชาชีพ

ในฐานะที่โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง que เข้าถึงประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เป็นสังคมข่าวสาร เช่นในปัจจุบันนั้น โทรทัศน์ย่อมมีบทบาทต่อผู้ชมสูงมาก ดังนั้น ผู้ผลิตข่าวสารของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องไม่ควรจะมองข้าม หรือละเลยหน้าที่ และความรับผิดชอบที่สื่อมวลชนพึงมีต่อสังคม โดยคำนึงถึง Ethic หรือจริยธรรม - จรรยาบรรณของนักข่าวให้มากกว่า หวังเพียงความภูมิใจที่สามารถนำภาพข่าวและเสียงที่ไม่เหมาะสมเสนอต่อผู้ชมเพื่อผลในการแข่งขันต่อสถานีอื่นหรือนักข่าวอื่น จนขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนนำเสนอไป (สายสม วงศาสุลักษณ์, จีรวรา อุษยากุล , 2535 : 106)

ดร.ณี ทิรัญรักษ์ (2532 อ้างถึงใน ปัทมน สินานุเคราะห์, 2537 : 5) กล่าวว่า นักข่าวควรจะมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความสำนึกในวิชาชีพควบคู่กันเสมอในการทำงาน เพื่อให้ข่าวของตนมีคุณภาพน่าเชื่อถือ เพราะความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่หลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ตกเป็นข่าว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และตัวนักข่าว

ดังนั้น เมื่อผู้สื่อข่าวมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้หา ผู้เลือก และนำเสนอแง่มุมข่าวท่ามกลางการแข่งขันในปัจจุบัน จึงนำศึกษาการทำงานผู้สื่อข่าว โดยเฉพาะจากสื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาจากทัศนะของบุคคล ทั้งที่เกี่ยวข้องกับงาน

ข่าวโทรทัศน์โดยตรง และจากผู้ที่ประกอบอาชีพต่างๆ แต่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับข่าวโทรทัศน์ ซึ่ง ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวโทรทัศน์โดยตรง มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทยอย่างไร
2. ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในสายงานข่าว แต่เคยเป็นแหล่งข่าว มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวโทรทัศน์โดยตรง
2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย ของบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในสายงานข่าว แต่เคยเป็นแหล่งข่าว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนคติต่อการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย โดยศึกษาจากความคิดเห็นและมุมมองของบุคคลหลายๆ วงการ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวโทรทัศน์โดยตรง ในระดับผู้บริหารงานข่าว และจากบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่น แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานข่าวโทรทัศน์ ในฐานะเป็นแหล่งข่าว และในฐานะที่เป็นผู้รับสาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบมุมมองของบุคคลอาชีพต่างๆ ที่มีการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ของไทยในปัจจุบัน

2. เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ต่อไป

นิยามศัพท์

1. ทัศนะ หมายถึง ความคิดเห็น หรือมุมมอง ทั้งของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวโดยตรง และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในสายงานข่าว แต่เคยมีส่วนสัมผัสกับข่าวโทรทัศน์ เช่น เป็นแหล่งข่าว
2. ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย หมายถึง บุคลากรของฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ของไทย ผู้มีหน้าที่เสาะหารวบรวมข้อมูลของเหตุการณ์เพื่อนำมาเสนอเป็นข่าว หรือรายงานข่าวจากสถานที่จริงผ่านจอโทรทัศน์ไปยังผู้ชมโดยตรง
3. การประกอบอาชีพ หมายถึง การทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีรายได้จากการทำงานนี้เป็นหลักในการดำรงชีวิต